

Udelenie Ceny a Štipendia dr. Ludmily Sedlárovej-Rabanovej za rok 2017 bolo spojené s otvorením Laboratória nesúcim jej meno.

18. decembra 2017 sa na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Komenského (PriF UK) v Bratislave uskutočnil slávnostný ceremoniál udeľovania Štipendia a Ceny dr. Ludmily Sedlárovej-Rabanovej za rok 2017. Ide o druhý ročník udeľovania Ceny sponzorovanej Ing. Viliamom Sedlárom na počesť jeho manželky, ktorá sa zaslúžila o rozvoj genetiky a evolučnej biológie na Slovensku v druhej polovici 50. rokov 20. storočia. Ceremoniál spoločne organizovali dekan PriF UK doc. RNDr. Milan Trizna, PhD. a občianske združenie Natura.

Do finále súťaže o Cenu sa dostali štyria kandidáti, z ktorých komisia vybrala tohtoročného laureáta – doc. Dr. Petra Vďačného, PhD. z Katedry zoológie PriF UK. Laureát počas stále relatívne krátkej vedeckej kariéry už významnou mierou svojimi originálnymi výsledkami prispel do rozvoja oblastí, ktoré sú mu najbližšie: morfolologickej a molekulárnej fylogénzy dravých nálevníkov triedy Litostomatea a taxonómii a systematike voľne žijúcich, predovšetkým pôdnych nálevníkov. Doc. Vďačný získal Cenu, spojenú s finančnou odmenou 2000 EUR, za spoluautorstvo série prác venovaných integrovanej analýze fylogénzy vybraných skupín nálevníkov, pri ktorej využil unikátnu kombináciu klasických i moderných morfológických, behaviorálnych, fylogenetických a bioinformatických prístupov. Na ich základe popísal viaceré evolučné trendy týkajúce sa vzniku nových druhov, ako aj ich vymierania. Významný prínos doc. Vďačného k realizácii uvedených publikácií je ilustrovaný tým, že je na nich prvých a/alebo korešpondujúcim autorom. Okrem toho, na viacerých z nich s ním spolupracovali jeho študenti (magistri i bakalári), čo ilustruje aj edukačný dosah jeho výskumných aktivít.

Vzhľadom k tomu, že aj ďalší traja navrhovaní kandidáti dosiahli v roku 2017 originálne výsledky ilustrované veľmi kvalitnými publikáciami, dekan PriF UK sa rozhodol udeliť im čestné uznanie. Konkrétne, Mgr. Renáta Švubová, PhD. z Katedry fyziológie rastlín PriF UK bola ocenená za zásadný podiel na príprave monografie *Embryológia krytosemenných rastlín* vysvetľujúcej funkciu rôznych génov pri tvorbe reprodukčných orgánov, pri generatívnom množení a pri vzniku a vývine embrya s plnohodnotným štruktúrnym opisom. Mgr. Andrea Cillingová z Katedry biochémie PriF UK získala čestné uznanie za vynikajúce vedecké výsledky v oblasti štúdia degradácie hydroxyderivátov benzénu kvasiniek a za objav génov pre špecifické transportéry týchto zlúčenín do kvasinkovej bunky. RNDr. Ján Radvánszky, PhD. z Ústavu klinického a translačného výskumu Biomedicínskeho centra Slovenskej akadémie vied bol dekanom ocenený za vynikajúce vedecké výsledky v oblasti štúdia molekulárno-genetického základu Say-Barber-Biesecker-Young-Simpsonovho a genitopatelného syndrómu.

Okrem Ceny bola tento rok prvý krát vyhlásená aj súťaž o Štipendium, ktoré získala Ing. Silvia Schmidtová z Ústavu experimentálnej onkológie Biomedicínskeho centra SAV. Financie vo výške 1000 EUR využije na trojmesačný pobyt na Department of Pathology, Erasmus Medical Center v Rotterdame. V laboratóriu prof. Looijenga bude charakterizovať bunkové línie rezistentných voči cisplatine a naučí sa metodiku prípravy tzv. *patient derived tumor xenografts* (PDXs), tzn. nádorov, ktoré vznikli po aplikácii časti primárneho nádorového tkaniva z pacienta na imunodeficientnú

myš. Štipendium jej ak pomôže získať cenné výsledky pre svoj výskum, ako aj získať experimentálne zručnosti, ktoré bude môcť využiť jej domovské laboratórium. Ceremoniálu predchádzalo slávnostné otvorenie Laboratória dr. Ludmily Sedlárovej-Rabanovej, ktoré Ing. Sedlár podporil finančnou čiastkou 20000 EUR. Laboratórium sa nachádza v priestoroch Katedry genetiky PriF UK a bude miestom pre realizáciu experimentov využívajúcich moderné molekulárno-genetické metódy.

Sponzorovanie vedeckého výskumu a vzdelávania zo súkromných zdrojov bez očakávania finančného návratu je na Slovensku výnimočným aktom. Rozhodnutie Ing. Viliama Sedlára podporovať talentovaných a výnimočných slovenských vedcov a výskum na univerzitnej pôde si preto jednak zasluguje obdiv a zároveň vzbudzuje nádej, že nájde aj nasledovníkov.

Lubomír Tomáška
Katedra genetiky
Prírodovedecká fakulty Univerzity Komenského v Bratislave